

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio II. De Essentia & Attributis Divinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

quilibet enim pars est inadæquate indifferens, & inadæquate determinata; quia indifferens idem est, ac insufficiens: quævis autem pars relationis est insufficiens ad constituendam se sola relationem totam: est tamen etiam simul inadæquate sufficiens; unde argumentatio est æquivalenter negativa, & negatur in consequentia prædicatum de toto, quod inadæquate fuit identificatum cum singulis partibus.

94. Ob. 9. Nostra demonstratio evertit processum in infinitum: ergo non demonstramus Deum etiam permisso illo processu. Resp. 1. neg. consequentiam. Hic modus argumentandi dicitur *reductio ad impossibile*, estque optimus, & S. Augustino etiam familiaris. Imò, qui vel obiter legit elementa Euclidis, inveniet plures tales demonstrationes, in quibus ab initio aliquid ponitur, seu permititur; sed dein ostendo absurdo, quod ex eo supposito sequitur, idem in fine negatur. Resp. 2. neg. ant. Nostra demonstratio non probat, non posse dari infinitum: & licet omnino persuasus sim, non posse dari ullum infinitum creatum; tamen id inquam mihi persuaderet hæc demonstratio DEI; hæc enim, abstrahendo, an creature sint finitæ, vel infinitæ, ostendit in utroque casu, vel admittendam mutuam productionem quoad primum esse, vel aliquam causam etiam ab infinitis creatis distinctam.

95. Quamvis autem hac ratione demonstretur causa prima extra collectionem, non eo ipso demonstratur prima intra collectionem; si enim infinitum non implicat, poterit DEUS aliquid infinitum producere simul, vel quacunque alia ratione, quam assignant patroni infiniti, qui aliis argumentis, quam pro existentia DEI allatis, impugnari solent. Noto tamen, nos non permittere processum, quem forte Atheus petit, scilicet absolutum ab omni causa prima; hoc enim esset ridiculum, cum primum disputetur, an eo supposito non sit necessaria causa prima. Unde permittimus tantum processum in infinitum qualemcumque præcisivè tam, seu abstrahendo, an præter illum adhuc necessaria sit causa prima, an non.

96. Sed neque permisso eo processu, permittimus omnia, quæ ex infinito sequuntur, vel à quibusdam deducuntur, ab aliis autem negantur; hæc enim tantum debent admittere auctores, qui admittunt processum illum ut absolutè verum, seu verè possibilem: nos autem tantum transmitimus infinitum tanquam aliquid insufficiens ad demonstrationem nostram evertendam. Si dicas, sic non permitti processum, quem S. Thomas, & Aristoteles admiserunt, seu generationes ab æterno: Resp. falsum esse, quod S. Thomas generationes ab æterno admiserit ex. n. 69. & 70. Aristoteles autem, cum circa creationem, & originem mundi multum erraverit, non est valde curandas: quanquam fors dici etiam possit, tam quoque processum saltem non immediatè everti per nostram demonstrationem, quæ contenta est, modò aliquid dicatur à DEO productum, sive ab æterno, sive in tempore: licet autem ex ea sententia sequantur alia absurdæ, aliis tamen argumentis sunt impugnanda.

97. Dices. Qui admittunt infinitum durationum successivarum, etiam admittunt, non præsupponi aliquid in linea durationis ad hoc infinitum: ergo qui permittunt infinitum causarum succendentium, debent etiam permittere, non præsupponi aliquam causam ad hoc infinitum. Resp. om. ant. neg. conseq. aliud est positiæ admittere, seu defendere; (nam hoc est se obligare ad defendendas omnes sequelas legitimas) aliud est præcisè permittere, quod tantum est omittere hic & nunc aliquid sine ultra obligatione defendendi, imò nec permittendi omnes sequelas. Dein etiam illa prior sequela habet gravissimas difficultates; quas tamen, quia non attinent ad nostram demonstrationem, non attingo.

98. At hoc addo, disparitatem aliquam à patronis infiniti dari posse inter priorem, & posteriorem sequelam; modò enim ostendatur, nullam durationem in collectione illa successiva esse primam (de quo viderint ejus sententie patrōni) modò etiam ostendatur causa omnium earum durationum, non potest saltem, nisi valde mediæ, probari necessaria eorum dependentia ab aliquo prius durante; nam causa producens prius tempore dari non debet, sed tantum prius naturæ: collectio autem illa non necessariæ præsupponit aliquid tempus, neque formaliter æternitatem DEI tanquam pro priori existentem, sed tantum simul coëxistentem & omnipotentiam DEI præsupponit tantum pro priori naturæ se habentem; at verò collectio etiam infinita causarum habet, ut hucusque demonstravimus, semper adhuc necessariam dependentiam à sua causa, sicut effectus quilibet aliis.

QUÆSTIO II.

De Essentia, & Attributis Divinis.

ARTICULUS I.

Quænam prædicata formaliter constituant Essentiam metaphysicam DEI.

99. Pædicata Divina alia dicuntur absolute, alia relativa: alia necessaria, alia contingentia: alia essentialia, alia attributa. Prima sunt, quæ non respiciunt terminum à se distinctum, ut esse æternum, immutabilem. Secunda respiciunt terminum distinctum, ut esse Patrem, vel Filium. Tertia sunt, sine quibus DEUS esse non potest, ut esse omnipotentem, infinitum, æternum &c. Quarta sine quibus DEUS esse potest, saltem quoad denominationem, ut esse volitivum, vel nolitivum hujus vel alterius rei creatæ, quam liberè potest velle, vel nolle: item cognoscitivum existentia hujus, vel alterius objecti, quod potest liberè ipse, vel creatura ponere, vel omittere &c. Quinta, strictè sumpta, constituunt essentiam DEI, sicut animal & rationale constituunt essentiam hominis. Sexta tandem, seu attributa, vel sumuntur latè pro omnibus prædicatis, quæ DEO tribuuntur, quo sensu etiam prædicata essentialia sunt attributa: vel sumun-

sumuntur strictè, & tunc iterum dupliciter accipiuntur, scilicet vel pro prædicatis illis, quæ in creaturis solent esse accidentia, & propria physicè, ut sapiens, justus &c. vel pro proprietatis physicis, aut metaphysicis DEI: ut enim essentia hominis non tantum habet proprietates physicæ, e. g. esse calidum, frigidum, sanum, ægrum; sed etiam metaphysicæ, ut risibile, fleibile, admirativum; ita etiam videtur eas habere Divina essentia, quæ proprietates attributa vocantur.

100. Ulterius essentia Divina accipitur vel physicè, vel metaphysicè. In primo sensu sicut homo involvit corpus, animam, & unionem, tanquam partes physicæ, ita DEUS, cùm partes physicæ non habeat, involvit saltem omnia, quæ realiter pertinent ad constitutionem DEI, vel quidquid necessariò communicatur tribus SS. Personis. In secundo verò sensu involvit tantum illa prædicata, quæ per modum generis & differentiæ ingrediuntur definitionem DEI, de quibus tamen ipsis variantiæ. Authores. Quidam cum Eximio l. 1. de essentia DEI maxime c. 21. Quiros, Gormaz, & alii docent, omnes perfectiones necessarias absolutas ingredi definitionem DEI, ita ut definiri debeat vel *Cumulus omnium perfectionum absolutarum & necessariorum, vel Plenitudo omnis perfectionis necessarie absolute.* Cum his videtur coincidere P. Ulloa Tom. 1. disp. 1. c. 1. n. 1. ubi ait, quiditatem seu essentiam DEI stare in hoc, quod sit *Ens vel Substantia fruens negativè, ac positivè omni perfectione pura ab omni imperfectione.* Nec longè ab his videtur recedere doctissimus quidam Recentior, à quo DEUS definitur *Sufficientia adæquata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem.* Alii definunt DEUM *Intellectivum à se.* ita Vazquez, Godoy, Arriaga, & alii. Rursus alii definunt *Ens à se.* ita Derkennis de DEO. Disp. 1. n. 54. Haunoldus. L. 1. c. 1. n. 54. Esparza L. 1. de DEO q. 5. a. 7. Izquierdo Tom. 1. disp. 1. q. 10. n. 253. & alii, præsertim Recentiores, satis communiter.

101. Dico cum his ultimis. DEUS rectè definitur *Ens à se.* Prob. 1. SS. Patres negant omnes perfectiones Divinas, seu totum earum cumulum esse de essentia DEI; sed ajunt, plura prædicata esse attributa, & extra essentiam, esse proprietates ex essentia DEI profluente: ergo essentia DEI non consistit in eo cumulo, sed in certis quibusdam prædicatis: atqui non possunt assignari convenientius alia, quam *Ens à se;* ergo, prob. ant. S. Basilius l. 1. contra Eunomium paulo ante medium ait: *Quonam igitur patet non deridendum, si creativum substantiam esse dicat: si providentiam rursus substantiam, eodem modo præscientiam, & omnem itidem operationem substantiam putet?* S. Cyrillus Alexandrinus l. 11. *Thesaur. sub medium.* Non omnia ergo, que in DEO sunt, & de DEO dicuntur, substantiam significant. S. Damascenus l. 1. de orth. fide c. 4. ait: *Ita sive bonum, sive justum, sive sapientem, sive quicunque tandem aliud dicere libeat, non DEI naturam, sed que natura insunt, exponit.* Ubi per natura insunt intelligit que circa ipsius naturam sunt, ut immensitate superiorius loquitur. S. Chrysostom. l. de

incomprehensibili DEI natura. Quanquam non à Sapientia substantia est, sed ex substantia Sapientia. Theophylactus in illud Pauli: *Invisibilia mundi &c. ait: Bonitas scilicet, sapientia, virtus, Divinitas ipsa, sive magnitudo, que invisibilia DEI Paulus nuncupat, no[n]cuntur Nota sunt DEI, id est, quæ circa ejus substantiam sunt.* S. Gregor. Nazianz. oratione 38. non longè ab initio negat simplicitatem Divinam esse substantiam, seu naturam, dicendo: *Neque enim simplicitas illi natura est: Titus Bostrenus Auctor antiquissimus tempore Juliani Imperatoris l. 1. contra Manichæos non valde multum post initium ait: Etsi enim decet nominare in DEO qualitatem, esse tamen prius quodammodo est cogitatione, quam talem esse.*

102. Ex quibus habetur, quod SS. Patres essentiam DEI non constituant ex omnibus perfectionibus Divinis, & attributa accipiunt in sensu strictiori pro proprietatis, quas extra essentiam esse volunt. Intelligi autem debent de essentia metaphysica, non physica DEI; quia saltem omnia prædicata absoluta, necessaria, & tribus SS. Personis communia constituunt essentiam physicam DEI: & tamen Patres plura ex iis e. g. omnipotentiam, sapientiam, justitiam excludunt à substantia, natura, seu essentia DEI; nam has voces Patres, maximè agentes de DEO, pro synonymis habent, ut ostendit Izquierdo tom. 1. tract. I. disp. 1. q. 10. n. 210. Confir. Aliae essentiæ habent suas proprietates, quæ non ingrediuntur conceptum definitivum: ergo, si non ostenditur specialis ratio in contrarium, etiam essentia Divinæ convenienter tales proprietates attribuuntur: atqui nulla ostenditur: ergo.

103. Jam prob. etiam mi. superiorius subsumpta, quod nulla alia prædicata convenientius, quam *Ens à se*, assignentur. Primo ex Scriptura. DEUS ipse Exodi 3. v. 14. rogatus à Moyse suum nomen, respondit: *Ego sum, qui sum.* Quibus in verbis, ut notant SS. Patres apud Petavium, continetur præstantissima, & singulatissima nota, seu differentia DEI: non autem continetur alia, quam *Aseitas*, ut docet S. Hieron. & alii. Secundo probatur ex Sanctis Patribus. S. Dionys. de Divinis nominibus c. 5. fusè tradit, quod DEUS simpliciter & incircumscripè totum in se esse pariter ambiat: & hoc esse ante alia ejus prædicata (quæ vocantur ibi participationes) præpositum atque antiquius sit *vita & sapientia*: atque ibidem addit: *Merito igitur reliquis principalius, ut qui est, DEUS ex antiquiore alii ipsius donis perfectionibus celebratur.* S. Gregor. Naz. orat. 36. *Sub nomine ait: Entis vox ad eam essentiam Divinam indicandam aptior est.*

104. Sanctus Hilarius lib. 1. de Trin. super verba: *Ego sum, qui sum.* initio libri ait: *Non enim aliud proprium magis DEO, quam esse intelligitur.* S. Bernardus l. 5. de consideratione, c. 6. interrogat de DEO: *Quis est?* Et respondet sibi. *Non sicut occurrit melius, quam: Qui est.* Similia habent alii Patres: Sed non omittendus Angelicus 1. p. q. 13. art. 11. italoquens: *Quantò aliqua nomina sunt minùs determinata, & magis communia, & absolute; tanto magis propriè dicuntur de DEO à nobis*

bis. Unde & Damascenus dicit, quod principalius omnibus, quæ de Deo dicuntur, nominibus est, qui est. Confirm. 1. Hæc definitio continet genus proximum differentiæ; quia ens immediatè dividitur in ens à se, & ens ab alio. Dein Aseitas est radix, & origo suo modo omnium perfectionum Divinarum, quæ ex ipsa deducuntur: adæquat etiam definitum, & convenient omni & soli: ergo definitio est bona. Confirm. 2. Hæc definitio est clarissima, captu facilissima, & communissimè dein etiam adhibetur ad alias perfectiones Divinas demonstrandas; cùm prædicatum entis à se facilimè ex creaturis inferatur, non item alia: sed hæc ex ente à se dein inferri debeat: ergo est præferenda aliis definitionibus non ita claris, nec ita usitatis, vel utilibus.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

105. Ob. 1. S. Damascenus ait: *Quid DEI essentia sit, neque scimus, neque dicere possumus*: ergo non possumus DEUM definire. Confirm. 1. DEUS neque habet genus, neque differentiam: ergo non potest definiri. Confirm. 2. Non esse productum est conceptus pure negativus: ergo per ipsum non potest DEUS, seu ens maximè positivum definiri. Resp. neg. conseq. quia tamen aliquo modo possumus DEUM definire non quidè per definitionem, quæ conveniat patriæ, seu quæ est clarissima, & multò minus definitione, seu explicatione comprehensiva, de qua loquitur S. Damascenus: sed tamen per definitionem, quæ conveniat via, & sit obscura, quamvis aliquo modo clarior, quæm definitum. Verba in objectione sine loco citata non inveni, nisi æquivalenter L. 1. de orth. fide c. 4. ubi sic ait: *In DEO autem impossibile est, quidam essentia sua ac natura ipse sit, dicere. intentio autem capituli se ita explicat: Quid autem ratione essentia ac natura sit, nullo omnino modo comprehendendi, cognoscique potest.* Ad 1. confirm. om. ant. disting. conseq. non potest definiri definitione strictissima. om. conseq. minus strictè dicta. neg. conseq. ad hoc autem sufficit, ut DEUS habeat prædicatum, in quo aliquo modo conveniat cum creaturis, & aliud, in quo discrepet, adeoque quæ se habeant per modum generis, & differentiæ. Quamvis autem prædicatum entis seu existentis DEO conveniat necessariò, & cum tota plenitudine, ut nihil habeat de non ente: quia ratione creaturæ non convenit; tamen etiam hæc dicitur ens, & in hoc prædicato aliquo modo convenit cum DEO. Ad secundam confirm. neg. ant. ex n. 72.

106. Ob. 2. Magis convenit DEO hoc nomen *DEUS*, quæm nomen *Qui est*: ergo hæc definitio non est bona. ant. videtur sumi ex S. Thoma 1. p. q. 13. a. 11. ad 1. Confirm. Si DEUS potest definiri *Ens à se*, potest etiam, & melius definiri *Ens potens esse à se*, seu sufficiens sibi ad existendum: ergo. prob. ant. Hoc prædicatum est prius à subsistendi consequentia: & aliæ etiam in definitionibus ponи solent prædicata significantia potius potentiam, quæm actualem existentiam: ergo. Resp. dist. ant. in ordine ad

significandam essentiam DEI. neg. ant. in ordine ad significandam naturam. conc. ant. & neg. conseq. & sic etiam distinguit loco citato Angelicus. Sumuntur quidem ordinariè à SS. Patribus pro eodem essentia, & natura DEI: si tamen rigorosius loquamur, essentia præcisè dicitur ab esse, seu existere, & à modo existendi, atque abstrahit ab operando: unde quælibet res habet aliquam essentiam; quamvis non quælibet sit natura; natura enim strictè significat principium operandi: cùmque nomen DEUS (cujus derivationem vide apud Angelicum 1. p. q. 13. a. 8.) significet aut considerantem, aut curantem omnia, magis videretur explicare naturam DEI operantem: at Ens à se magis significat essentiam DEI à se essentialiter existentem. Sunt tamen, qui dicant, DEUM ut naturam definiri debere *Intellectivum à se*: ed quod sic explicetur radix primæ operationis Divinæ, scilicet cognitionis & quos impugnat Viva ex eo, quod natura non sit unius tantum, sed omnium operationum principium. Sed sicut *Animal rationale* esset bona definitio naturæ humanae, quæ tamen non minus, quæm essentia hominis videretur à Philosophis definiri. Ego hanc definitionem naturæ Divinæ, nec amplector, nec impugno, contentus definitione essentiæ. Ad confirm. resp. neg. ant. cùm enim per ens à se intelligatur idem ac ens absolute necessarium, jam involvit essentia liter actualem existentiam. Idem significant verba DEI *Ego sum, qui sum*. Nec est paritas cum entibus creatis, quæ non involvunt in essentia actualem existentiam. S. Thomas, quando in 1. dist. 19. q. 2. a. 1. ad 1. dicit, essentiam DEI secundum intellectum esse priorem ad esse, loquitur ibi de aeternitate DEI, & consequenter exponi potest, quod per esse intelligat durare, quod ut præcisè sumptum præsupponitur ad aeternum durare. Et sic exponi debet, ne sibi contradicat; nam 1. p. q. 13. a. 11. in corp. exprefse dicit: *Cum esse DEI sit ipsa ejus essentia; & hoc nulli alti conveniat.* Et inferius dein insertum cum Damasceno, principale DEI nomen esse *Qui est*.

107. Ob. 3. Essentia DEI debet concipi ut summè perfecta: atqui non concipiatur talis, nisi concipiatur ut cumulus omnium perfectionum: ergo. prob. mi. Omnisscientia DEI non concipiatur ut perfectissima, nisi concipiatur ut cumulus omnium notitiarum, neque Omnipotentia, nisi concipiatur ut cumulus omnium potentiarum: ergo. Resp. disting. maj. ut perfectissima in linea essentiæ. conc. mai. in alia linea. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia scilicet illi cumuli notitiarum, & potentiarum sunt de linea Omniscientiæ, & Omnipotentiæ: non tamen ideo ut Omnipotentia concipiatur perfectissima, debet etiam concipi ut cumulus omnium cognitionum; quia istæ ad ejus lineam non spectant: imò nec Scientia simplicis intelligentiæ ut perfectissima debet concipi ut involvens notitiam de rebus actu existentibus; quia hæc quoque sunt extra ejus lineam, & spectant ad Scientiam visionis. Sic autem respectu essentiæ Divinae metaphysicæ etiam se habent prædicta distincta ab ente à se, seu genere, & differentia.

108. Dices 1. Essentia metaphysicæ potest continere omnes perfectiones etiam attributales: ergo

ergo debet. prob. ant. Complexum ex perfectiōibus essentialibus, & attributalibus habet etiam aliquam essentiam: sed ista involvit omnes perfectiones etiam attributales: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. mi. Complexi hujus essentia sit in prædicato entis à se; quia est realiter DEUS. Si autem sumas complexum reduplicativè; tunc est DEUS ut cognitus cognitione eum in implicitè saltem comparante cum suis perfectiōibus. Sed & ictius complexi essentia est ens à se certo modo cognitum: sicut essentia risibilitatis in homine reduplicativè accepta est animal rationale certo modo cognitum. Quando autem risibilitas definitur potentia ridendi, hæc definitio non explicat strictè loquendo essentiam ejus, sed tantum est clarius ejus explicatio, vel descriptio.

109. Dices 2. Si essentia DEI conciperetur ut realiter distincta ab attributis, conciperetur ut realiter imperfecta: ergo si concipitur ut formaliter distincta ab illis, concipitur ut formaliter imperfecta: sed nec hoc fieri debet: ergo. Resp. retorq. argum. Si conciperetur homo ut realiter distinctus à risibilitate, conciperetur ut realiter Chimæra: ergo si in definitione concipitur ut formaliter distinctus, concipitur ut formaliter Chimæra. In forma neg. conseq. Primo modo negarentur DEO perfectiones: altero modo tantum ab iis præscinditur: præscindentium autem non est mendacium; quare non concipitur DEUS ut imperfectus, sed tantum concipitur imperfecto modo; jam enim supra diximus, conceptum definitivum non debere representare DEUM ut perfectissimum in omni linea. Addo tamen, definitionem non reflexè representare DEUM ut formaliter distinctum ab attributis, sed tantum exercitè, non præsupponendo, sed faciendo præcisionem formalem. Si urgeas: hac ratione concipitur DEUS ut perfectibilis ab attributis. Resp. disting. ill. ut perfectibilis realiter, vel formaliter in linea essentiæ. neg. formaliter extra lineam essentiæ, subdisting. concipitur ut talis reflexè, & signatè, neg. exercitè. conc. hoc enim ad summum arguit distinctionem formalem perfectionum Divinarum, ex qua non in DEUM, sed in nostram cognitionem redundat imperfæctio.

110. Ob. 4. Essentia Angeli includit plures perfectiones simpliciter simplices constitutivè: ergo etiam essentia DEI, prob. ant. Essentia Angeli continet constitutivè perfectiones viventis, spiritu, intellectu: ergo. Resp. om. ant. nec enim hic vacat examinare definitionem Angelorum. neg. conseq. Si essentia Angeli formaliter continet plures perfectiones, hoc ipsum contine non est perfectio simpliciter simplex; nam excludit Aseitatem, adeoque non est melior omni non ipsa, de quo inferius, ad prob. neg. iterum conseq. ex ratione modò data. Aliqui transmittunt, prædicatum substantiæ spectare ad essentiam DEI; cum ipsa Aseitas videatur formaliter dicere esse per se, & non in alio.

111. At negat Viva, dicens, licet in creaturis e. g. homine prædicatum substantiæ, viventis &c. non sint prædicata secundaria; quia non ad essentiam consequuntur. Nec enim ex animali rationali tanquam à priori probantur, sed ad eam præsupponuntur, & sunt priora à subsistendi con-

sequencia) tamen esse prædicata secundaria in DEO; quia ex Aseitate, tanquam radice, à priori inferuntur, & non tantum à posteriori, seu tanquam priora à subsistendi consequentia: quæ prioritas non sufficit ad prædicatum essentiale; quia hoc debet ex communi esse radix ceterorum prædicatorum, quæ non sunt de essentia: consequenter etiam negare debet hic Auctor, quod ens à se formaliter dicat esse per se. Nec tamen opponi ei potest, de prædicatis substantiæ, viventis, spiritu, &c. satis communiter dici, non esse attributa; quia reponere potest, sumi tunc attributa strictius pro prædicatis, quæ in creaturis solent esse accidentia ex n. 99. Evidem non video, cur prædicatum spiritu, aut viventis debet ingredi constitutivè definitionem. Si prædicatum substantiæ ingrediatur, non tamen propter debet explicatè ponit; quia sufficienter intelligitur sub ente à se, quemadmodum sub animali rationali in definitione hominis.

112. Ob. 5. Essentia hominis debet explicare omnes partes physicas hominis: ergo essentia DEI, qui non habet partes physicas, debet explicare omnes partes metaphysicas, seu perfectiones. Resp. om. ant. neg. conseq. Si definitio hominis debet omnes partes physicas ejusdem attingere, id fit; quia alias non adæquaret totum hominem; cum partes physicae non sint inter se identificatae: at non debet attingere eodem modo partes metaphysicas; quia modo primariam attingat, jam realiter attingit omnes. Et sic definitio hominis non debet attingere formaliter risibilitatem. Sufficit ergo attingi partes metaphysicas radicaliter, seu in prædicato metaphysicæ connexo, physicè identificato. Sic autem attinguntur, adeoque sufficienter, partes metaphysicæ essentiæ Divinæ.

113. Ob. 6. Essentia creaturæ debet formaliter explicare limitationem ejusdem in omni linea: ergo etiam essentia DEI debet explicare formaliter illimitationem in omni linea: hoc non potest, nisi formaliter explicit totum cumulum perfectionum: ergo. Resp. neg. ant. quænam enim essentia formaliter explicit omnes imperfectiones, seu positivas, seu negativas creaturæ? sufficit si formaliter explicitur abalitas. Quod autem sic præscindatur in aliqua linea, an sit DEUS, vel creatura, tantum probat, DEUM, & creaturam posse aliquo modo substare eidem conceptui confuso, e. g. prædicato spiritu possit substare DEUM & Angelum: ex quo aliud non sequitur, quænam hunc conceptum esse imperfectum, nec clare inter se discernere duo valde diversa.

114. Ob. 7. Plures SS. Patres docent, omnes perfectiones dici de DEO essentialiter: ergo sunt de essentia. Confir. 1. Quando PP. dicunt, DEUM esse ens à se, dicere volunt, esse ens in omni genere perfectissimum: ergo. Confirm. 2. Poteat dici, quod SS. PP. per attributum intelligent non totam essentiam, sed partem ejus; ergo. Resp. dist. ant. essentialiter physicè. conc. ant. metaphysicè. neg. ant. & conseq. Et sic exponendus est S. Augustinus l. 6. de Trinit. c. 4. dicens, DEO autem hoc est esse, quod est fortè esse, aut justum esse, aut sapientem esse. & si quid de illa simplicitate multiplicitate, vel multiplicati simplicitate dixeris, quo substantia ejus significetur. Quibus similia sunt, quæ idem habet serm. 38. de Sanctis, sub me-

at

atium, ubi loquitur de essentia & perfectionibus, omnibus tribus SS. Personis communibus, adeoque de essentia physica; nec de metaphysica est sollicitus; nam idem Augustinus, vel certe Collector quæstionularum de Trinitate, quæ ex libris Augustini teste Bellarmine excerpta sunt, ita habet: *DEUS eo ipso, quo est, vivit, & eo, quo vivit, intelligit, & eo, quo intelligit, potest, & eo, quo potest, est.* quæ in sensu reali, non vero formalis intelligenda sunt. Sic etiam exponentius est S. Anselmus *Monologii* c. 16, ubi de DEO, seu, ut ibi eum vocat, de summa Natura ait: *ipsa uno modo, una consideratione est, quidquid est essentialiter.* nam legenti caput illud patet, eum loqui de essentia, seu identitate tantum physica; probat enim ibi, quod omnia in DEO unum sint, & non plura, nec tantum unum, sicut homo ex distinctis partibus compositus, sed unitate exclusiva compositionis.

115. Scilicet SS. PP. exponi debent, quantum possunt, ne sibi contradicant, quod fieret, si de essentia metaphysica exponerentur, ut colligitur facilè ex n. 102. & sequent. ubi nota ulterius, PP. egisse contra diversos hæreticos: contra eos, qui compositionem quædam realem in DEO finxeré, dixerunt, perfectiones omnes esse essentialiter identificatas: contra alios, qui exclusè etiam compositionem formalem, ut eò magis excluderent Mysterium SS. Trinitatis, dixerunt, aliquas perfectiones esse extra essentiam. Ad 1. confirm. neg. ant. cum enim dicant, aliquas perfectiones esse extra, vel circa essentiam, non volunt, eam metaphysicè loquendo stare in omni perfectione cuiuscunque linea. Ad 2. confirm. neg. ant. quod enim est extra, vel circa essentiam, non est pars formalis essentia ejusdem. Nec hic dicas, posse statui duplicem essentiam metaphysicam, unam consistenter in prædicato entis à se: alteram in cumulo omnium perfectionum; nec enim est, cur Communis, cuique enti unam definitionem statuens, deseratur: præsertim, cum cumulus, ut hucusque probatum, definitionem ingredi nequeat.

116. Ob. 8. Ens à se, licet distinguat DEUM ab omni non DEO, tamen non est bona definitio: ergo, prob. ant. Animal judicativum etiam distinguit hominem ab omni non homine: & tamen non ritè sic definitur homo: ergo. Resp. neg. ant. vel ejus suppositum, quod præcisè DEUM ita distinguat; nam etiam adæquat definitum, & explicat DEUM per prædicatum primarium, & radicale respectu cæterorum, ad prob. neg. cons. Judicativum non est primarium prædicatum hominis; neque enim hominem exponit in ordine ad primariam operationem (ad quam in definitionibus creaturarum sèpè debet attendi; quia in modo essendi plurimæ convenient) nam in homine discursus sunt perfectiores, quæ præcisè judicia immediata; quia ista sunt tantum de rebus inferioribus, & paucissimis; nam paulò altiora non cognoscit homo sine discursu: unde cognitiones discursivæ ratione objectorum sunt longè nobiliores, adeoque etiam potentia discursiva, maximè cum etiam incomparabiliter plura objecta attingat, quæ judicativa: sed neque aliunde habet prædicatum judicativum, unde aliis omnibus prædi-

catis præferatur. At prædicatum entis à se probatum est esse primarium DEI n. 103. & 104.

117. Ob. 9. Ens est prædicatum insimum: intellectivum est prædicatum longè nobilior: ergo melius DEUS definiretur intellectivum à se. Confirm. Intellectivum est genus proximius, quæ ens: ergo præ alio debet poni in definitio. Resp. 1. om. ant. neg. conseq. quia hic in definitione DEI, sicut poniur differentia, vi cuius DEUS differt ab omni creatura, ita convenienter ponitur genus, in quo convenit cum omni creatura. Resp. 2. iterum om. ant. neg. conseq. quia, licet ens ut sic se solo sit prædicatum inferioris intellectivo, tamen totum complexum Ens à se est nobilior complexo intellectivum à se: nam ens à se est radix omnium perfectionum, qualis non est intellectivum à se; neque enim intellectivum à se dicit aseitatem in omni linea, sed tantum in linea intellectivis, quæ non est radix e. g. omnipotencie; quia hæc non infertur à priori ex intellectivo à se: at ens à se dicit aseitatem in genere totius entis, ex quo à priori inferuntur reliquæ perfectiones. Hæc etiam est ratio S. Thomæ ex S. Damasceno, quam citavimus n. 104. Accedit (& hæc est principalis responso) quod ex SS. Patribus habeatur, quod prædicatum intellectivi (hoc enim est idem, ac sapientis, præscii, omnisci) sit extra essentiam. Ad confirm. neg. ant. & conseq. Ant. non est verum; quia per genus proximum non intelligitur id, in quo res definita cum paucioribus convenit, sed quod in linea prædicamentali immediate dividitur per differentias; at per aseitatem, & ab aseitatem immediate dividitur, non intellectivum, sed ens. Consequencia etiam est falsa; quia, licet sit prædicatum proximius, tamen non est essentialis, sed attributum: consequenter non est genus, adeoque etiam antecedens ex novo titulo erit falsum.

118. Ob. 10. Quodlibet attributum Divinum est formaliter ens à se: ergo hoc non potest esse essentia DEI, prob. conseq. Essentia & attributa debent formaliter distingui: ergo. Confirm. 1. Etiam Personalitates Divinae sunt formaliter, & ratione sui ens à se: ergo hoc non potest esse essentia, prob. conseq. Essentia Divina debet esse communis tribus: atqui id, quod formaliter sunt Personalitates Divinae, non est commune tribus: ergo non est essentia. Confirm. 2. Per ens à se distinguitur quidem essentia DEI ab omni creatura, sed non ab omni, quod non est essentia DEI: ergo non est prædicatum ultimum differentiale, prob. ant. Non distinguitur à Personalitatibus, præsertim à Paternitate; hæc enim formaliter est inaccessibilitas, seu aseitas: ergo.

119. Antequam respondeam, noto, aliquos cum Derkennis afferere, essentiam DEI formaliter imbibit in attributis, & Personalitatibus Divinis: aliquos vero, etiam sententiae nostræ Patrinos, idem negare: Priors dicunt, sufficere præcognitionem non mutuam, ita ut essentia Divina præscindat quidem ab attributis; quævis attributa non præscindant ab essentia; sicut juxta ipsos etiam præscindit in homine substantia à rationali, non vicissim: Postiores autem volunt, attributa DEI non dicere formaliter ens à se, etiam si spectentur ut Divina, sed tantum dicere metaphysicam connexionem cum ente à se, quam quia nulla creatura dicere potest, attributa per illam sufficienter distin-

distinguuntur ab omni creatura, & fiunt formaliter Divina: sic quoque ajunt, risibile, etiam consideratum ut humanum, tantum dicere metaphysicam connexionem, (quaे quidem revera est identitas physica) cum rationali. In forma vel respondeo ad mentem priorum neg. conseq. ad prob. dist. ant. debent distinguui distinctione formalis, seu præcisione mutua. neg. ant. non mutua. conc. ant. & neg. conseq. vel juxta posteriores, qui fortè melius sentiunt, neg. ant. quod non probatur.

120. Ad primam confirmationem vel negant. & dic, esse tantum metaphysicè connexa: vel, si antec. concedas cum Derkennis, nega conseq. ad prob. cum eodem Auctore distingue maj. essentia divina debet esse communis tribus adæquata sumpta. neg. ma. inadæquata sumpta. conc. mai. & distincta proportionaliter. min. nega conseq. Explicationem hujus distinctionis, sed adhuc satis difficilem, potes videre apud hunc Auctorem *de Trinit.* disp. 2. n. 10. Expeditor est responsio prior. Ad 2. confirmationem neg. ant. ad prob. iterum neg. ant. ex modò dictis. Quod additur de inaccessibilitate tanquam aseitate propria Paternitati, est extra rem; nam duplex est aseitas: una absolute, per quam excluditur principium omne productivum alterius naturæ, quaे est in sensu physico communis etiam Filio, & Spiritui Sancto: altera relativa, per quam excluditur etiam principium ejusdem naturæ, quaе est propria Patri: non tamen constituit absolutam essentiam DEI.

121. Ob. ultimò. Definitio DEI (de qua n. 100.) *Sufficientia adæquata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem*: proponit DEUM ut actualiter perfectissimum, nec tamen per modum cumuli, vel plenitudinis, formaliter compositum, vel ex omnibus perfectionibus constitutum; quia perfectiones non ingrediuntur definitionem ut partes, sed se habent tantum ut termini: ergo hæc definitio, tanquam conceptus perfectior, & DEO dignior, est præferenda. Similia serè dici possent de altera P. Ulloæ, ibidem adducta: *Eus fruens negativer ac positivè omni perfectione pura.* Resp. et si hæc definitio evitet aliquas difficultates alias objici solitas, non propterea videtur nostræ præferenda; nam 1. Nostra est longè clarior, cum illa involvat terminos satis obscuros, nempe Perfectionem simpliciter simplicem, de quorum intelligentia docti adhuc disputant: nec videtur ea obscuritas primæ statim definitioni miscenda: sed nec sine his terminis stat bonitas definitionis hujus, cum DEO non conveniat omnis alia perfectio. 2. Nostra est conformior Patribus citatis. n. 103. & 104. qui Divinam naturam simpliciter definitiunt *Qui est*, quaे verba non sufficientiam adæquatam habendi omnem perfectionem, sed tantum Aseitatem significant. ita sanè S. Hieron. in ep. ad Epbes. c. 3. explicat illud *Exod.* 3. *Ego sum qui sum.* de existentia à se, non de sufficientia &c. De eadem Aseitate sola loquuntur alii Patres, quorum verba locis citatis adduximus, quaेque, nisi valde torqueantur, de illa sufficientia accipi nequeunt.

Nec dicas, S. Damascenum, & ex eo S. Thomam dicere, illud *Qui est* comprehendere in se pelagus substantiæ infinitum: Respondetur enim, non comprehendere metaphysicè vel formaliter acceptum; alias diceret formaliter cumulum

omnium perfectionum (nam quid est pelagus, nisi cumulus aquarum?) quod nec hi SS. Patres, nec isti adversarii volunt: sed tantum comprehendere physicè acceptum, hoc est: quod DEUS, qui definitur *Qui est*, sit physicè tale pelagus: & sic S. Damascenus optimè componit cum aliis Patribus: quæ conciliatio semper est procuranda. 3. Ista sufficientia non videtur esse prædicatum metaphysicè primum, ex quo alia à priori inferantur; nam ex ea tantum inferuntur à subsistendi consequentia: è contra ex ente à se omnes tandem perfectiones tanquam ex radice metaphysica inferuntur, & probantur à priori; quia Aseitas est radix exigativa, & formaliter quasi emanativa omnium perfectionum: ex qua etiam debet probari ipsa sufficientia illa adæquata (nam non potest probari nisi ex Aseitate) dum è contra Aseitas independenter ab illa sufficientia abunde demonstratur. Displacet quidem Adversarii, quod Aseitas, eò quod non formaliter, sed tantum radicaliter dicat alias perfectiones, DEUM, non quasi jam actualiter perfectissimum, sed tantum potentialiter talē proponat: sed in primis videtur etiam ipsa sufficientia (quaे non formaliter dicit perfectiones, sed tantum connexionem vel identitatem cum ipsis) non immediate ratione sui, sed tantum mediate ratione terminorum, DEUM actualiter perfectissimum proponere. 2. quidquid de hoc sit, nostra definitio proponit DEUM perfectissimum in linea seu ratione essentia, quamvis non in aliis lineis: sicut intellectus & voluntas dicunt DEUM perfectissimum in linea principii cognoscitivi & volitivi, non autem in linea actu cognoscens, vel volentis. Ex qua paritate habetur, non esse indecentem conceptum, qui Deum representat aliquo modo tanquam potentiam, præsumit activam, aut quasi emanativam, tantum formaliter, aut metaphysicè talē. Imò hoc spectat ad lineam definitionis, qua non debet omnia prædicata definiti exprimere, sed à quibusdam præscindere. Sic S. Thomas in 1. dis. 7. q. 1. a. 1 ad. 1. ait. *In DEO est omnino idem re essentia, potentia, & operatio, sed differunt tantum ratione.* Ex quo tamen non sequitur, DEUM concipi ut imperfectum, sed tantum concipi imperfecte. Itaque non videtur recedendum à longè communius recepta definitione longè clariore, captu faciliore, & communissimè adhiberi solita in discutiendis aliis questionibus de DEO, & perfectionibus Divinis.

ARTICULUS III.

An DEUS sit infinitè perfectus.

122. *P*erfectio communiter dividitur in mixtam, simpliciter simplicem, & simpliciter talem. *P*erfectio mixta dicitur illa, qua habet adjunctam imperfectiōnem; tales sunt potentia ambulandi, scribendi &c. qua licet bona sint, quia tamen secum ferunt motum, & fatigationem, non sunt undeque perfectæ. *P*erfectio simpliciter simplex ex S. Anselmo in Monologio c. 14. dicitur: *Quæ est melior ipsa, quam non ipsa:* intellige infinitanter; quia non tantum debet esse melior, quam ejus negatio; hoc enim competit etiam perfectioni mixtae: sed debet esse melior, quam omnis perfectio, cum ipsa incompensibilis,

ibilis, vel ei non identificabilis. Tales perfectiones sunt prædicata spiritus, viventis, intelligentes &c. quæ meliora sunt, quæ eorum opposita, scilicet materialis, inanimati &c. *Perfæctio Simplex*, seu simpliciter talis est, quæ nullam involvit imperfectionem; non tamen est melior, quæ sint aliae cum ipsa incompossibilis.

123. Difficultas hic est circa Relationes Divinas. Quidam negant, eas esse perfectiones: alii negant, esse simpliciter simplices; quia Paternitas e. g. non est melior, quæ Filiatio cum ipsa inidentificabilis: unde ajunt, eas Relationes esse perfectiones simplices, vel simpliciter tales: alii tamen afferunt, eas esse perfectiones simpliciter simplices, & explicant illud *non ipsa*, ut significet omnimodam incompossibilitatem, vel exclusionem omnis identitatis etiam in tertio, quæ non datur inter Paternitatem, & Filiationem in Divinis. Sed quidquid sit de his, videntur saltem illi, qui tenent, terminaciones contingentes actuum Divinorum contingentium esse perfectiones, debere afferere, quod istæ non sint perfectiones simpliciter simplices; nam volitus hujus mundi non est melior, quæ fuisse nolitus, si DEUS hunc mundum noluisse: nec tamen ista duæ sunt ullo modo identificabiles: nisi forte reponere velint, datâ unâ alteram necessariò omitti, adeoque non esse perfectionem (cum in nihilo suo maneat) & consequenter oppositam esse meliorem.

124. Jam non queritur, an DEUS sit ita perfectissimus, ut involvat perfectiones etiam mixtas, & quidem formaliter; nam, cum istæ secum ferant imperfectiones, & plures inter se contrariae sint, non possunt in unum, & perfectissimum ens convenire: sed queritur, an DEUS omnes perfectiones simpliciter simplices, vel simpliciter tales continet formaliter, mixtas autem eminenter, id est, demptis imperfectionibus.

125. Dico. DEUS est infinitè perfectus, seu habet omnes perfectiones vel formaliter, vel eminenter. ita omnes Catholici, imò omnes paup. prudenter etiam Ethnici. Et in primis Scripturæ hoc in pluribus locis afferunt. *Baruch. 3. v. 25. Magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. Psal. 144. v. 3. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis &c.* Idem ubique clamant SS. PP. ex quibus S. Dionys. de *Divinis nominibus* c. 5. ait: *DEUS non quoquo patto est ens, sed simpliciter, & incircumscripiente totum in se esse pariter ambit.* Plura vide apud Lessium *De perfectionibus Divinis* l. 1. c. 1. Ex quo unanimi sensu Patrum etiam habetur, Scripturas debere huc exponi de infinite rigorosè accepta, quamvis aliquando etiam in Scripturis terminus *Infinitum* minus rigorosè accipiatur.

126. Probatur conclusio ratione. Omnis perfectio possibilis vel est *creata*, vel est *increata*: utramque habet DEUS, vel formaliter, vel eminenter: ergo habet omnem perfectionem possibilem: ergo est infinitè perfectus. Ultima consequentia probatur ex eo, quod, cum perfectiones creatæ sint syncategorematicè possibilis in istæ, si DEUS istas, & præter has etiam habeat omnes increatas, & quidem categorematicè, seu actu, utique debeat esse infinite perfectus. Nec possibilis infiniti syncategorematici creati in perfectione prudenter in dubium

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

potest vocari; cum ex una parte nulla implicantia possit ostendit, & ex altera parte omnes Autores: imò omnes, qui DEUM verum agnoscunt, etiam omnipotentem agnoscant, & Scriptura ubique omnipotentiam adstruant: quæ ratio utique sufficit ad hanc propositionem theologicè probandam. prob. jam mi. Perfectio invenia non potest dari per identitatem in alio, quæ in DEO: insuper debet necessariò existerre, utpote ens necessarium, adeoque cum aliquo identificari: ergo cum DEO; adeoque debet huic formaliter inexistere. Jam perfectio invenia debet omnis à DEO, vel actu produci, vel saltem posse produci: ergo debet eam habere eminenter. prob. conseq. Omnis causa principalis debet praæcontinere effectum vel formaliter vel eminenter; cum daré non possit, praæfertim principaliter, quod non habet. Hinc D. Dionys. de *Divinis nominibus* c. 5. rectè ait de DEO: *Nam perfectio non istud quidem est, illud verò non est, neque alicubi est, alicubi non est; sed omnia est, ut omnium causa.* Dixi eminenter: quia formaliter eas habere non potest, utpote mixtas imperfectionibus, & sibi contrarias.

127. Confirm. DEUS est ens à se: ergo est illimitatus, seu infinitus in perfectione. prob. conseq. Non est limitatus à causa, neque à se: ergo. 1. pars ant. est clara; quia non habet causam; ubi obiter adverto, effectum dici limitatum à causa, non quod hæc producat effectum in minore perfectione essentiali; cum enim essentiae sint immutabiles, hoc nequit causa facere: sed quod loco effectus perfectioris producat minus perfectum. prob. jam 2. pars ant. Ens, quod est à se, seu non habet causam, non est limitatum à se, vel à sua natura; quia ipsa natura talis entis est illimitata: id quod ex lumine naturali omnes, qui agnoscunt ens à se, admittunt; nam, quandocunque occurrit ens limitatum, statim in ejus causam naturaliter inquirimus, nec dubitamus ens limitatum etiam esse causatum. 2. Si ens à se posset esse limitatum, posset quis adstruere plurima entia à se; imò Philosophi, quando occurunt effectus mirabiles, quorum causa difficillimè assignatur, possent dicere, eos esse à se, quod esset absurdum. Tandem si ens non est limitatum quoad existentiam, sed habet hanc perfectionem à se, non est ratio, cur non habeat à se etiam alias perfectiones, quas à se haberi non est adeo diffi- culter perceptibiles.

128. Ex hac conclusione, ejusque probationibus infertur 1. DEUM necessariò esse æternum; nam cum sit ens à se, est ens absolute necessarium; si enim aliquando non fuisset, nec à se, nec ab alio postea esse potuisset: non ab alio; quia sic non esset amplius ens à se: non autem à se; quia, ut rectè Dierkennis *disp. 1. de DEO. c. 2. n. 34.* quod non semper est, sed transit à non esse ad esse, debet per aliud determinari. Certè, ut ait Arriaga *Disp. 2. sec. 4. n. 33.* videtur ex terminis imperceptibile, quod aliquid à se ipso incipiat de novo existere, nec est ulla assignabilis ratio, cur non antè extiterit: & ipsa res nondum existens non potest cognoscere tempus, quo velit incipere. Quodsi DEUS necessariò extitit ab æterno, etiam necessariò in æternum existit; nam sicut habet à se primum existere,

D

ita

ita habet, ut ita loquar, conservari, nec indiget alio. Et sanè ridiculum est dicere, quod aliqua creatura possit destruere ens à se, & quidem infinitè perfectum, adeoque infinitè etiam potentia, & per quod omnia conservari debent.

129. Infertur 2. DEUM esse immensum, adeoque omnibus rebus intimè præsentem; nam sicut nasci in tempore est imperfectio (qua ratione etiam probatur DEUS esse aeternus) ita etiam est imperfectio constringi loco: econtra esse determinatum ad hoc, ut, ubi aliquid prævalla temporis differentia, vel quacunque providentia existit, etiam ipse adsit, est perfectio possibilis, sicut esse semper: consequenter non debet DEO negari, tanquam illi, cui inest omnis perfectio possibilis ex n. 126. Accedit, quod absurdum sit dicere, creaturam alicubi posse existere, ubi non possit existere DEUS: atqui ubique potest aliqua creatura existere: ergo: si autem DEUS potest ubique existere, actu ubique est; cum mutari non possit, ut paulo post dicemus; quare quando DEUS dicitur habitare, accedere, recedere, & similia, tropicè ab omnibus intelliguntur. Hic tamen notandum, quod nec aeternitas DEI sit successiva (quam Derkennis Disp. 4. n. 1. vocat extrinsecam temporis) nec immensitas sit extensa; non enim DEUS durat per durationes sibi succedentes, nec præsens est variis locis per ubicationes distinctas, sed in hoc indivisibili *nunc* datur tota ejus aeternitas, (quam Derkennis loco cit. vocat intrinsecam) & in indivisibili etiam spatio datur tota immensitas, de qua re legi meretur P. Ulloa *De DEO* disp. 1. c. 3. Hoc non capimus sensu, sed intellectu, quo etiam solo capimus, animam esse totam in capite, & totam in pede: quamvis hæc paritas non sit omnimoda; cum ubicatio, vel unio animæ cum capite distincta sit ab ubicatione, & unione cum pede: at præsentia DEI Romæ (quantum est ex parte DEI) eadem est, que Ingolstadii &c.

130. Infertur 3. DEUM esse omnipotentem, atque omniscium; tum quia hæc perfectiones possibles sunt; tum quia ab ente à se omnia producta debent suum esse habere, adeoque ipse omnia possibilia producere; si autem omnia debet producere, debet etiam conservare, & gubernare, adeoque omniscius esse, tum ut noscat, quid producat, tum ut omnia ritè ordinet, ac sapienter dijudicet: sed de hac omniscientia redibit iterum sermo, ubi de scientia DEI.

Infertur 4. DEUM esse spiritum, & non corpus, ut Sadducæi inter Judæos heretici, & Anthropomorphitæ volebant; est enim utique major perfectio possibilis esse spiritum, quam crassum corpus; quare, quando homo dicitur factus ad imaginem DEI, non intelligitur de corpore, sed de parte nobiliore, scilicet anima intellectuali, & libera. Item quando in Scripturis DEO tribuuntur membra corporalia, manus vel pedes, imò etiam anima, omnes Patres, atque Doctores dicta illa metaphorice sumunt.

Infertur 5. DEUM esse liberum: nam utique est magna imperfectio, ens intellectualivm esse necessitatum ad omnia, & nullam ullius rei electionem habere, quæ si à rationalibus creaturis, multò magis removenda est à DEO: præfertim cum hic debeat esse sapientissimus Gubernator, adeoque

erga bene meritos liberalem se exhibere; alii autem pro libitu poenas, aut infligere, aut condonare. Accedit, quod sine libertate explicari omnipotentia nequeat; cum enim plurima possibilia nunquam sit producturus (ut apud omnes est in confessu) si non omitteret illa liberè, sed necessariò, non foret omnipotens; quia non posset plura producere, quæm actu produceret. Adde, quod frustra, & inepte DEUM rogaremus, ut hoc, vel illud nobis concedat; nam vel non posset, vel necessariò deberet concedere. Neque posset dici, eum suppositis precibus id necessariò facturum; nam hoc est contrarium persuasione omnium, nec necessitas absoluta potest conneclti cum liberis nostris actibus.

131. Infertur 6. DEUM simplicem esse, omnisque compositionis realis expertem. dico *realis*; nam de formalis per conceptum, quæ non in DEO, sed tantum in cognitione nostra argueret imperfectionem, hic non sum sollicitus. prob. Ipsa realis compositio est quædam imperfectio, quæ excludi debet à perfectissimo DEO: ergo. Dein vel partes componentes essentia à se, & DEUS foret aggregatum ex pluribus Diis: vel essent ens ab alio, & neque totum esset à se, ut patet ex n. 71. vel aliquæ partes essent à se, alia ab alio, & priores essent DEUS, vel Dii; reliquæ autem omnino superflua; cum sine ipsis habentur infinita perfectio, seu DEUS, aut Ens à se.

132. Infertur 7. DEUM esse immutabilem, ut de se ipso dicit *Malachia* c. 3. v. 6. *Ego enim Dominus, & non mutor.* Ratio est; quia mutabilitas est perfectibilitas; motus enim est actus entis in potentia, seu entis perfectibilis, quale DEUS utpote ens perfectissimum esse non potest. Rursus novus motus vel deberet DEO jam existenti de novo identificari, quod est Chimæricum: vel deberet DEO uniri, & daretur compositio, non quidem ea, quam aliqui dicunt passim, vi cuius substantia DEI ex partibus componeretur; sed tamen activa, vi cuius DEUS accidentaliter completeretur, seu perficeretur, quod DEO repugnat. Ex quibus intelligitur etiam ille modus loquendi Theologis communis, vi cuius dicitur DEUS purus actus exclusivus omnis potentialitatis: scilicet DEUS non est subiectum potens recipere ullam perfectionem per unionem, sed est mera, & omnis perfectio sua per identitatem. Quomodo autem sine mutatione DEUS possit uniti creaturæ, spectat ad tractatum de Incarnatione, ubi fusius exponitur, Verbum per unionem Hypostaticam nec perfici, nec mutari: itemque ibi exponitur, an & quo sensu Persona in Christo possit dici composita, de quo S. Thomas in 3. diff. 6. q. 2. a. 3. quomodo autem concilientur libertas, & immutabilitas DEI, inferius, quantum fieri potest, exponemus.

133. Infertur 8. DEUM esse unicum, quod Scripturæ innumeris locis tradunt. Hinc quando *Psal. 81. aut 1. Cor. 8.* & alibi indicantur Dii multi: vel sermo tantum est de multitudine falorum Deorum: vel intelliguntur tantum Superiores, aut Judices, qui propter præminentiam suam vocantur in Scripturis Dii, sed non in eo sensu, quo ipse DEUS. Idem in symbolo S. Athanasii clarissimè definitur: quin imò Pythagoræ, Trismegisto, Aristoteli, imò, teste Origene, Peripateticis, atque Philosophis, quin & paulò sapienti.

Sapientioribus Ethnicis fuit perflatum, ut fusè aliatis eorum dictis probat Theophil. Raynaudus in *Theologia Naturali* dist. 7. q. 1. a. 1. Hinc famosum illud dictum Aristotelis 12. *Metaphysicorum ultimo sub finem*, ubi ait: *Entia nolunt male gubernari: non est bona pluralitas principatum: unus ergo princeps*. ubi non de gubernatione regni, sed universi loquitur. Hinc illud Pythagoræ dicentis, quod, si alter daretur DEUS, deberet sibi alterum condere mundum, & in eo habitare.

134. Rationes etiam pro hac veritate, vel ex immultiplicitate ultimi finis, vel entis summi, ac perfectissimi, vel aliunde desumptas complures videre est apud eundem Raynaudum loc. cit. ego brevitatis causâ unam solam adduco. DEUS, utpote perfectissimus, debet esse liberius quoad gubernationem universi totius; alias enim posset turbari, inquit sàepe turbaretur ordo bona gubernationis, si prudenter statuta exequi non posset: ergo debet esse unus. prob. conseq. Si essent duo, vel plures Dii, tunc vel unus altero esset debilior, deberetque cedere, & non esset DEUS; quia imperfectus, & nullo modo omnipotens: vel essent quoad omnia pares, & tunc posset unus alterum impedit: quin inquit uterque a se invicem dependent, adeoque imperfecti sorrent, & neuter omnipotens: facile etiam turbatur, certè posset turbari ordo universi, dum possent non convenire, atque probabilissime etiam non convenient; quia non deberent, & liberi essent. de qua re adhuc plura in objectionibus infra. Hucusque allata prædicta DEI, atque etiam alia clarè definita habentur in Concilio Magno Lateranensi sub Innocentio III. eaque definitio refertur C. Firmiter de Summa Trinitate.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

135. Ob. 1. Si habet communis parœmia, Bonum est, quod omnia appetunt: atqui DEUM non omnia appetunt; quia non omnia eum cognoscunt: ergo non est bonus, aut perfectus. Confirm. 1. Saltem non infinitè appetitur: ergo non est infinitè bonus. Confirm. 2. Bonum est communicativum sui: DEUS non est ita communicativus: ergo prob. mi. Ante creationem mundi se non communicavit: ergo neque nunc se communicat; quia est immutabilis. Confirm. 3. Si DEUS est bonus, tunc solus est bonus, ut dicitur *Marei 10. v. 18.* ergo non est summum bonum; quia nullum est bonum inferius. Resp. dist. ma. hoc est, quidquid apperit, est bonus. conc. ma. quidquid est bonus, appetitur ab omnibus. neg. ma. & dist. proportionaliter mi. neg. conseq. in ea propositione *bonum est* prædicatum, non subiectum. Ad 1. confirm. om. ma. quia Deus à seipso infinitè suo modo appetitur, neg. conf. Ad 2. confirm. neg. mi. ad prob. neg. ant. quia se ab aeterno communicavit ad intra communicatione perfectissima per identitatem. Dein om. ant. neg. conseq. quia in tempore se communicat ad extra, non per identitatem, sed vel per unionem cum natura humana Christi, vel per productionem variarum creaturarum sine omni mutatione; quia nullum recipit motum. Ad 3. confirm. dist. ant. solus DEUS est bonus à se, & per excellentiam, ac essentiam

suam. conc. ant. per participationem à DEO acceptam. neg. ant. & conseq.

136. Ob. 2. DEUS est ens singulare, determinatum, distinctum ab aliis: ergo est limitatum, & non infinitum. Confirm. 1. DEUS est principium rerum omnium: sed principia seu semina sunt imperfecta; ergo. Confirm. 2. DEUS non est factus: ergo neque perfectus; quia perfectum est omnino, & totaliter factum. Resp. neg. conseq. Eo ipso, quod sit ens exigens infinitas perfectiones, non est ens limitatum quoad perfectionem, sed ad summum quoad numerum, quæ tamen quasi limitatio est summa perfectio; quia per eam excluditur omne ens æquale. Ad 1. confirm. dist. mi. principia intrinseca materialia. conc. mi. extrinseca, seu effectiva. neg. mi. saltem universaliter sumptam, & neg. conseq. Ad 2. confirmat. neg. conseq. perfectus enim in sensu Theologico (quidquid sit de Grammatical) significat prædictum perfectione, sive facta aut creata, sive increata à se.

137. Ob. 3. Si DEUS continet omnem perfectionem possibilem, tunc præter DEUM nulla est alia possibilis: sed hoc est falsum: ergo. Confirm. 1. Si daretur corpus infinitum, non esset possibile aliud corpus: ergo, si detur perfectio infinita, nulla alia erit possibilis. Confirm. 2. Infinitum est, ex quo semper est aliquid accipere: sed non videtur, quomodo ex Divinis perfectionibus semper sit aliquid accipere: ergo. Resp. dist. ma. si continet omnem formaliter quoad speciem, & individuum. conc. ma. si tantum continet eminenter. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. quia tamen alia in specie, & individuo perfectio est possibilis, quamvis hanc DEUS contineat eminenter.

138. Ad primam confirm. dist. ant. non esset possibile absolute. neg. ant. naturaliter. om. ant. & neg. conseq. Supernaturaliter possibilis est penetratio corporum, adeoque præter corpus infinitum adhuc aliud, quod tamen cum illo deberet supernaturaliter compenetrari: si tamen infinitum impleret omnem locum possibilem, & supposita possibilitate infiniti, unum infinitum non posset esse majus altero, de quo litigant Philosophi. Perfectiones autem non se mutuo excludunt lec. Ad 2. confirm. Illa definitio strictè loquendo tantum convenient infinito divisibili in numero, vel extensione; & infinitum alias dicitur, quod superat omne finitum: sed om. ma. neg. mi. quia saltem per conceptum semper est aliquid accipere; nunquam enim tot abstrahi possunt perfectiones ex DEO, quin plures restent abstrahenda.

139. Dices. Si DEUS non esset in omni loco etiam in individuo, non esset immensus: ergo si non haberet omnem perfectionem etiam in individuo, non esset infinitè perfectus. Resp. retorq. argum. ergo si non produceret omnem effectum, non esset omnipotens; quod est prorsus absurdum. In forma neg. conseq. Immensitas in suo conceptu dicit formalem presentiam in omni loco, in individuo etiam accepto: at infinita perfectio non dicit formalem possessionem cuiuslibet perfectionis in individuo; sed tantum possessionem cuiuslibet eminenter talis: sicut omnipotentia non dicit actualem productionem, sed tantum potentiam.

140. Ob. 4. Si DEUS esset infinitè perfectus,

Eius, tunc unum infinitum esset majus altero: hoc est impossibile: ergo. prob. ma. DEUS magis excedit hominem, quam Angelum: ergo infinitus excessus DEI super hominem esset major infinito excessu super Angelum: ergo. Confir. Creaturæ omnes deberent esse æquales in perfectione: hoc est falsum: ergo. prob. ma. omnes æqualiter distarent à perfectione Divina, scilicet infinitè: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ant. magis excedit, si excessus denominativè sumatur. neg. ant. si excessus quidditativè sumatur. om. ant. propter paulò post dicenda, & dist. pariter primā, nego secundam consequentiam.

141. Excessus est relatio inæqualitatis, quæ consequenter quidditativè, seu concretivè sumpta involvit duos terminos, seu duas rationes fundandi, & in nostro casu perfectionem DEI, & perfectionem creaturæ. Excessus autem (intellico activum) denominativè sumptus involvit tantum id, quod denominatur excedens, scilicet in nostro casu perfectionem DEI. Jam hæc, cùm unica, & indivisibilis sit, non potest esse major se ipsa, adeoque excessus DEI denominativè sumptus super Angelum non est major excessu denominativè sumpto super hominem; cùmque hic tantum excessus, seu perfectio DEI sit infinita, non sequitur unum infinitum esse majus altero. Sic etiam elephas in se ipso non est major, sive comparetur cum musca, sive cum bove. Quæri tamen adhuc potest, an, si addatur infinitæ perfectioni Divinæ perfectio Angeli supra muscam, complexum fiat majus, sed de hoc pauò post adhuc isto articulo.

142. Ad confirm. neg. ma. ad prob. dist. ant. hoc est, æqualis esset distantia ex parte DEI. conc. ant. ex parte creaturarum. neg. ant. & conseq. Sicut diximus excessum involvere duos terminos, ita & involvit distantia: imò hæc distantia, si bene consideretur, aliud non est quam excessus. Quamvis autem unus terminus semper maneat idem, si alter sit inæqualis, jam distantia est inæqualis: & consequenter etiam inæqualis perfectio: atqui in quibusdam creaturis est inæqualis utique essentia & æstimatio, e.g. in creatura insensibili respectu rationalis: ergo etiam perfectio.

143. Ob. 5. Perfectiones possibles sunt inter se distinctæ, & oppositæ: ergo non possunt confluere in simplicissimum DEUM. Confirm. Si haberet DEUS eminenter omnes perfectiones creataræ, tunc esset eminenter lighum, corpus, imò esset eminenter imperfectio, vel etiam peccatum, saltem in sententia eorum, qui dicunt formalem malitiam peccati stare in aliquo positivo: hæc sunt absurdæ: ergo. Resp. dist. ant. si sunt perfectiones mixtæ. conc. ant. si sunt simpliciter simplices, aut simpliciter tales. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. consequentiam. Scilicet ut diximus n. 126. perfectiones simplices DEUS habet formaliter, mixtas eminenter.

144. Ad confirm. resp. Sicut statim initio Summularum monentur Logici, ut præsertim coram rudibus non proferant absque distinctione, vel explicacione simpliciter hanc propositionem: *Non tantum DEUS est mendax*: licet in rigore summulistico possit esse vera; quia eam rudes in malo sensu acciperent; ita hic pariter monendi sunt

Theologi, ne proferant simpliciter propositiones in objectione adductas; quia etiam istæ facile in malum sensum acciperentur, quasi DEUS esset reveræ corpus aliquod, sed eminentius cæteris: vel esset peccatum supra alia eminens, quæ utique essent falsissima. dist. ergo mai. hoc est, haberet omnem perfectionem puram (seu demptis imperfectionibus) quæ reperitur in ligno, corpore, vel etiam actu malo, conc. mai. in alio sensu. neg. mai. & dist. sic mi. neg. conf.

145. Ob. 6. Etiam si Angelus e. g. possit producere cognitiones specie diversas syncategorematicè infinitas, tamen non est infinitè perfectus: ergo etiam, quamvis DEUS possit producere creaturas syncategorematicè infinitas, non sequitur, quod sit infinitè perfectus. Resp. neg. conseq. In primis Angelus non potest cognitiones se solo producere, sed debet juvari ab objectis, seu speciebus, & DEO ipso concurrente, à quo insuper debet pro priori conservari: potest autem DEUS creaturas infinitas se solo producere. Secundò non potest Angelus producere cognitiones perfectiores, & perfectiores in infinitum; potest autem DEUS producere creaturas semper perfectiores, & perfectiores, & hæc perfectio est infinita; quia major omni finitâ, nec habens finem ullum continendi perfectiones. At illa perfectio Angeli neque in linea intellectivi est infinita; quia potest dari major adhuc finita; nam potest dari aliis Angelus, potens producere cognitiones perfectiores, quam ille prior possit: qui tamen Angelus erit adhuc limitati intellectus, quia iterum poterit dari perfectior isto. Quod autem causa, si conservetur, possit successivè producere infinitos effectus genericè tales, non arguit potentiam infinitam (nisi fiat miserabilis quæstio de voce contra communissimum sensum, & autoritatem) nam omnibus causis, quæ ab omnibus finitæ potentia esse censentur, competit posse semper ulterius agere, si conserventur.

146. Ob. 7. Complexum ex DEO, & creatura est aliquid perfectius, quam solus DEUS: ergo hic non est infinitè perfectus; quia potest dari aliquid perfectius. Resp. cum S. Thoma 1. 2. q. 34. a. 3. ad 2. item in 3. dist. 6. a. 3. ad 1. & alius communissimè. neg. ant. si enim, ut habet S. Augustinus ferm. 38. de tempore sub medium. *Tantus solus est Pater, vel solus Filius, vel solus Spiritus Sanctus, quantum est simul Pater & Filius, & Spiritus Sanctus. quantum magis tantus est solus DEUS, quam DEUS simul & homo.* Ratio hujus rei est; quia finitum additum infinito simpliciter tali, non facit illud melius; ed quod infinitum simpliciter jam præcontineat eminenter omne bonum finitum, & quidem infinito excessu, adeoque additum finitum non facit illud magis æstimabile, quod significat strictè melius.

147. Dices. Totum est majus sua parte: ergo complexum Christus est majus solo DEO. Resp. nego suppositum, quod DEUS sit pars humanus complexi; pars enim significat aliquid compleibile, perfectibile &c. quod DEO non competit: unde non potest dici pars Christi, sed tantum terminus intrinsecus. Si replices: totum est majus suis terminis intrinsecis. Resp. dist. ill. est majus, hoc est, semper melius. neg. majus, hoc est, extensus, om. Certè aliqua tota pro-

con-

constitutivis involvunt negationes, quæ non semper reddunt id melius. e. g. homo peccator, supposito præsumtum, quod peccaverit pura omissione libera, non est quid melius, nec physicè, quam solus homo. Secundò, si terminus intrinsecus unus sit infinitum simpliciter, non potest totum esse melius, quam ille terminus solus

148. Dices 2. DEUS & creatura sunt pluribona, quam solus DEUS: ergo etiam sunt plus boni. Confirm. Complexum illud non est minus DEO, nec æquale: ergo est majus. Resp. neg. conseq. *Plus boni* significat majorem æstimabilitatem, *plura bona* significat tantum numerum, siue plura subiecta bona. Aliqui admittunt DEUM, & creaturam esse plus boni *extensivè*, seu ut alii loquuntur, *materialiter*, quamvis non *intensivè*, seu *formaliter*. Sed Izquierdo, Gonet, & Quiros hunc modum loquendi, saltem si dicatur *extensivè*, rejiciunt; quia, ajunt, *plus boni* non significat tantum pluralitatem numericam, sed majorem æstimabilitatem. Ad confirm. aliqui dicunt, complexum illud esse minus boni, eo quod creatura DEO adjungat imperfectionem; sed non video, cur minus bonitas DEI per additionem creaturae. Dein, sicut Deus absorbet omnem bonitatem, ita eminenter compensat omnem defectum. Quare nego secundam partem antecedentis, & dico, quod sit quoad æstimabilitatem æquale.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones contra Corollaria.

149. Ob. 1. contra aeternitatem DEI. Aeternitas ex Boetio de consol. phil. prof. 6. lib. 5. est interminabilis vita tota simul, & perfecta posse, vel duratio tota simul, & quodammodo nunc stans: sed haec non convenit DEO: ergo. prob. mi. DEUS in Scripturis dicitur fuisse, esse, & futurus esse: sic Apoc. 4. v. 8. dicitur: *Dominus DEUS omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est.* Daniel. 7. v. 9. vocatur *Antiquus dierum*: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. conseq. Phrasæ illæ non significant successionem temporis in DEO, sed in creaturis coëxistentibus; vel significant tantum, DEUM eminenter continere omnes differentias temporis; DEUS enim non existit in tempore, quod sit intrinseca mensura ejus durationis: neque propterea nunquam existit, sed semper, sine omni tamen durationis lucectione.

150. Unde illud Psal. 101. v. 28. de DEO: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient, pulcherrime exponit D. Augustinus. l. 11. Confess. c. 13. Anni tui nec eunt, nec veniant; ... anni tui omnes simul stant: quoniam stant: nec eunt a venientibus excluduntur; quia non transiunt: isti autem nostri omnes erunt, cum omnes non erunt. Anni tui dies unus, & dies tuus non quotidie, sed hodie; quia hodiernus tuus non cedit crastino, neque enim succedit hesterno. Hodiernus tuus aeternitas, ideo coeterum genuisti, cui dixisti: Ego hodie genui. Et S. Anselmus in Prologio c. 19. De aeternitate tua nihil præterit, ut jam non sit: nec aliquid futurum est, quasi nondum sit: non ergo fuiisti huius, aut eris cras: sed huius, & hodie, & cras es: in modo non huius, nec hodie, nec cras; sed simpliciter es extra omne tempus.*

151. Dices 1. Ergo DEUS nunc est aeternus,

& nunc semper existit. Resp. dist. illat. intelligendo *nunc temporis* creaturarum, ita ut per hoc nunc sit aeternus. neg. illat, ita ut per *nunc aeternitatis* suæ sit aeternus, & semper existat. conc. Nec inferas: ergo non existit huius. Resp. enim neg. illat. cum enim aeternitas ejus, eminenter contineat omnem tempus, & cunctæ coexistat, in hoc sensu communiter accepto dicitur DEUS huius existisse, quamvis non ita extiterit, ut ejus aeternitas, ut ita dicam, hesterna, non sit etiam hodie: scilicet in DEO non datur præteritum, sed tantum in creaturis coëxistentibus, quibus cunctæ comparamus frequenter aeternitatem DEI, hinc saepè de ea loquimur, sicut ferme de creaturis durantibus; quia aliter vix capimus.

152. Revera autem colligit DEUS in unum indivisibile, perpetuò stans, & immutabile *nunc* modo quodam eminentissimo omnes suas perfections, cognitiones, volitiones, consilia, decreta, gaudia &c. quæ in creaturis sibi succedunt. Et sicut per indivisibilem immensitatem est hic, & illuc, & illuc; sic per indivisibilem aeternitatem est nunc, hodie, huius, & cras. Si quæras, quomodo ergo respectu DEI sint præteritæ, vel futuræ aliquæ creaturæ? Resp. denominationem præteritæ, vel futuri in creaturis provenire non à sola aeternitate DEI semper stante, sed à successivis creaturarum durationibus, prius existentibus, & posteà non amplius existentibus, vel primùm extitutis, & propter has etiam respectu DEI dici creaturas præteritæ, vel futuras.

153. Dices 2. Ergo omnes creaturæ coëxistunt toti aeternitati: ergo sunt aeternæ. Resp. dist. ant. coëxistunt toti totaliter. neg. ant. partialiter. conc. ant. & neg. conseq. Licet qualibet creatura coëxistat toti immensitati, non est ideo immensa: item, quamvis pes coëxistat, & uniatur immediate toti animæ rationali, non tamen existit ubique, ubi anima, e. g. non existit in capite, neque huic immediate unitur. Neque sunt contradictoria, coëxistere toti aeternitati, & non totaliter, ut patet in exemplis immensitatis, & animæ modo allatis. Ratio etiam est; quia tantum significatur, coëxistere toti aeternitati durationem hodiernam Petri, & non crastinam; pro hoc tempore, & non pro alio; pro hoc instanti, non alio: coëxistere illi tantum, & non amplius &c. quæ propositiones contradictoriae non sunt; cum præfertim verificantur de durationibus creatis distinctis, quales sunt hodierna, & crastina, tandem durans, & amplius durans &c.

154. Ob. 2. contra immensitatem DEI. Scripturæ saepè afflant DEO locum: sic Isa. 66. v. 1. *Cælum sedes mea*: ergo non est ubique. Confirm. Si esset DEUS immensus, non magis esset in cælo, quam in inferno: hoc est absurdum: ergo. Resp. neg. conseq. Ratio patet ex dicendis ad confirmationem, ad quam resp. dist. mai. non magis ratione immensitatis. conc. maj. ex alio capite, neg. mai. & dist. sic mi. neg. conseq. DEUS dicitur specialiter esse in loco: vel quia specialiter ibi operatur, & magis ostendit suam majestatem, ac liberalitatem, ut in cælo: vel quia magis ibi colitur, ut in templo: vel magis amat, ut in anima justi: quia tamen haec res multum pender ex usu loquendi, etiam hic debet attendi. Sic, licet etiam sit in inferno per vindictam, non tamen

tamen est usus dicendi simpliciter absque addito, DEUM esse in inferno; forte quia ibi non operatur poenas ex sua inclinatione, sed quasi tratus à malitia damnatorum.

155. Ob. 3. Si DEUS esset ubique, esset localiter in spatio: hoc autem est falsum, & negatur etiam à SS. PP. ergo, Confirm. Si DEUS tantum condidisset granum sinapis, aut milii, & illi inexisteret, esset ubique, & tamen non esset immensus: ergo ex eo, quod si ubique, non sequitur esse immensum. Resp. neg. ma. localiter enim esse in spatio solet significare, esse alicubi per ubicationem accidentalem, & contactum quantitatis, quae DEO non competit. SS. PP. autem tantum negant, DEUM esse in loco circumscriptivè, vel definitivè, ita, ut non sit extra illum locum, quod neutquam asserimus. Ad confir. dist. ant. non esset immensus ratione praesentia in eo grano formaliter accepta. conc. ant. ratione praesentia realiter accepta, neg. ant. & conseq. DEUS jam fuit immensus ante mundum conditum, ubi adhuc nihil fuit creatum: quare posset etiam esse immensus, eti tantum daretur granum sinapis, non quidem ratione praesentia illius, formaliter tantum accepta, sed realiter accepta, quae est immensis DEI exigens esse ubique, ubi aliquid creatum existit pro quaunque temporis differentia, aut etiam pro quaunque DEI providentia.

156. Dices: Juxta nos DEUS debet etiam esse extra mundum in spatiis imaginariis: sed non est in illis: ergo. ma. patet ex eo, quod mundus non sit immensus; adeoque neque DEUS esset, si huic tantum adaequaretur. mi. prob. Spatia imaginaria realiter nihil sunt: ergo DEUS non potest illis esse realiter intimè præsens. Objecio hæc multum habet questionis de nomine. Certum est, DEUM extra mundum non coexistere actu spatiis imaginariis; nam coexistentia dicit utramque existentiam, quae cum deficiat ex parte spatialium, etiam deficit coexistentia: sed etiam certum est, immensitatem DEI æquivalere infinitis adhuc possibilibus locis, ita ut quandocunque locus de novo daretur, statim DEUS illi esset præsens, absque ulla sui mutatione: sicut scilicet æternitas DEI æquivalet infinitis durationibus, & absque ulla sui mutatione erit præsens Antichristo, quandocunque hic dabitur.

157. Verbo, præsens, & coexistentia dicunt duos terminos sibi præsentes, aut coexistentes: unus, scilicet DEUS, datur: alter, id est spatia, non datur: an autem dato tantum uno termino possit dici, quod jam denominativè saltem detur denominatio DEI præsens, vel coexistentis, quæstio est multum habens de nomine, in qua discrepant graves authores. Suarez affirmat, Vasquez negat, SS. P. P. adduci utrinque possunt. Pro affirmativa S. Augustinus l. 11. de civit. c. 5. sic loquitur: *An forte substantiam DEI, quam nec includunt, nec determinant Philosophi, nec distendunt loco, sed eam, sicut de DEO sentire dignum est, patentur incorporeæ præsentia ubique totam, à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicturi sunt, & uno tantum, atque in comparatione illius infinitatis tam exiguo loco, in quo mundus est, occupatam?* S. Thomas quodlibet 11. q. 1. a. 1. in corp. ait: *DEUS non solum est in illis, quæ sunt, fuerunt, & erunt; sed etiam in illis, quæ possunt*

imaginari esse. Pro negativa stat Tertull. c. 5. advers. Præxeam ajens: *Ante omnia enim DEUS erat solus, ipse sibi & mundus, & locus, & omnia.* S. Bernardus l. 5. de consideratione. c. 6. *Ubi erat, antequam mundus fieret? ibi est. Non est, quod queras ultrà, ubi erat.* Preter ipsum nihil erat: ergo in se ipso erat. Adducitur etiam S. Augustinus in Psal. 122. dicens: *Antequam ficeret DEUS ccelum & terram, ubi habitabat DEUS? in se habitabat: In forma vel dist. ma. sic: esset in illis formaliter, neg. ma. fundamentaliter, conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. vel neg. ma. quia saltem id non necessariò sequitur; et si enim DEUS non foret in spatiis illis, modò esset in seipso, jam esset immensus.*

158. Ob. 4. contra omnipotentiam DEI. Si DEUS esset omnipotens, posset producere effectus categoriacè infinitos: sed non potest hos producere: ergo. Resp. neg. ma. Omnipotencia non dicit potentiam producendi effectus impossibilis, quales probabilitas sunt categoriacè infiniti: sed tantum dicit potentiam ad effectus possibilis, seu syncategorematicè infinitos. Neque debet dari omnimoda, seu, ut vocatur, arithmeticæ proportio inter causam increatam, & effectum eius; alias deberet posse ad extra producere effectum increatum: sufficit ergo proportio suo modo geometrica. Dices: si essent creature categoriacè infinitæ, possent producere effectus categoriacè infinitos: ergo multo magis hæc potentia DEO tribuenda est. Resp. om. ant. neg. conf. Ex una Chimæra sequeretur altera. Interim tamen semper est verum, DEUM plus posse, quam omnes creature possint in omni hypothesi possibili.

159. Ob. 5. contra simplicitatem DEI. In DEO datur distinctio virtualis inter naturam, ac personas, vel inter attributa, & essentiam: ergo datur etiam compositio. Confirm. In DEO dantur accidentia: e. g. Sapientia, Justitia &c. ergo debet dari accidentia compositio. Resp. om. ant. de quo suo loco, neg. conseq. Distinctio virtualis non est revera aliqua distinctio, sed tantum æquivalentia distinctionis in ordine ad prædicata contradictionis; neque tollit identitatem cum summa simplicitate: adeoque non afferit ullam realem compositionem. Ad confir. neg. ant. quæ enim in creatis sunt accidentia propter ipsam imperfectionem creaturarum, sunt in DEO realiter ipsa essentia physica. Neque etiam verum est, in creatis meliora esse composita simplicibus; nam, cæteris paribus, simplicia sunt meliora; melior est enim Angelus, quam homo.

160. Ob. 6. contra immutabilitatem DEI. Etsi DEUS non possit moveri ab alio, potest tamen moveri à se ipso, & juxta S. Augustinum l. 8. in Gen. c. 20. se mouet: ergo est mobilis, seu mutabilis. Confirm. DEUS ex non creante factus est creans: ergo est mutatus. Resp. neg. ant. moveri enim à se significat, aliquid de novo in se producere, & recipere, sicut nos producimus, & recipimus nostras cognitiones: at DEUS nihil de novo in se producit, aut recipit. S. Augustinus non vult, DEUM se mouere in sensu nostro (in quo motus non sit sine successione temporis; nam S. Aug. loc. cit. clare dicit, quod Creator moveat se sine tempore, & loco) sed tantum in sensu Platonico, in quo dicitur motus omnis actus, etiam vitalis, identificatus potentia: qui modus loquen-

loquendi, teste Esparza, est jam antiquatus in scholis. Ad confirm. neg. conseq. actio creativa, cùm sit actio ad extra, non immutat principium creans, sed tantum effectum creatum.

161. Ob. 7. contra unitatem DEI. Materia prima non fit ex alio: ergo est ens à se: ergo saltem dantur duo entia à se. Confirm. Deitas, sicut est infinitè bona, ita debet esse infinitè communicabilis: ergo debent dari infiniti Dii. Resp. neg. conseq. Non quidem ex alio, tanquam priore subiecto, fit materia, sicut nec anima rationalis: at fit ab alio, scilicet DEO. Ad confirm. neg. conseq. Sufficit, si ad intra infinitè se communicet tribus SS. Personis. Quòd si etiam se ad intra communicaret infinitis Personis, tamen non forent infiniti Dii. Quòd autem se communicet tantum tribus, & non pluribus, potissimum desumendum est ex fide, cui aliæ congruentia ex ratione accedunt, de quibus *tr. de Trinitate* agi solet.

162. Ob. 8. Plures, imò ferme omnes gentes coluerunt plures Deos: ergo, si errassent, natura eos induxit in errorem; nam, quod universaliter fit, à natura ori censendum est: atqui natura non potest inclinare in errorem: ergo. Resp. dist. ant. coluerunt extrinsecè, & oretenus. om. ant. mente, & animo sincero, subdistin. minùs sapientes, vel rudissimi. om. sapientes. neg. ant. & conseq. Certè antiqui Philosophi DEUM unum esse agnoverunt, ut ostendit S. Justinus *M. in oratione Paranetica, seu Paraneji ad gentes circa medium de pluribus insignioribus, & maximè de Platone*, quem tamen ait, veritum, ne sibi accidet, quod Socrati, scilicet, ut cogeretur cicutam bibere, postea plures DEOS docuisse. Seneca de *beata vita sub finem* etiam hac de causa Aristotelem Athenis fugisse tradit, quamvis alii alter de ejus fuga sentiant. Origenes *l. 7. contra Celsum circa finem* testatur, Peripateticos, quamvis unum DEUM nōssent, tamen se attemperasse opinionibus vulgi, & simulasse adorationem simulacrorum; quod idem Seneca S. Augustinus *l. 6. de civit. c. 10.* exprobatur: Platonis autem *l. 10. c. 1.* & penè cunctis Philosophis Josephus Judæus *l. 2. contra Appionem.* videatur Raynaldus *Theologie naturalis distinct. 7. q. 1. a. 1.*

163. Dein tam absurdos finixerunt Deos, ut eos contempnisse videantur: certè testatur Arnobius *l. 3. adversus gentiles*, suo tempore *mūstāsse indignanter* aliquos Ethnicios contra Cicronis de natura Deorum libros, & dixisse: *opertore statui per Senatum, aboleantur ut hæc scripta, quibus Christiana religio comprobetur, & veteris statu opprimatur auctoritas*, quod ex eodem auctore etiam refert Baronius *ad an. Chri. 143.* Adde, quòd vel vulgus etiam natura unum DEUM doceat: ita testatur Tertullianus in *Apologetico c. 17.* dicens: *Anima DEUM nominat: hoc solo, quia propriè verus hic unus DEUS, bonus, & magnus: & quòd DEUS dederit, omnium vox est. Judicem quoque contestatur illud: DEUS videt: & DEO commendo: & DEUS mibi reddet. o testimoniū animæ naturaliter Christiane!*

164. Dices, i Polytheismus est antiquissimus, & durat adhuc: atqui error non potest tam diu durare: ergo. Resp. Ante diluvium per bis mille circiter annos probabiliter nemo idololatrus fuit. Dein fuit sape mutatus cultus idololatricus, aut

Dii; nec error fuit adeò universalis, ut dictum n. 162. quòd autem hic error colendi plures Deos in genere durâit, maximè apud plebem, causa fuere corruptissimi mores, ob quos DEUS etiam aliquos Sapientes *tradidit in reprobum sensum*, ut habet Apostolus *ad Rom. 1. v. 28.* & quibus ut excusationem prætexaserent, Deos etiam turpissimos sibi finixerunt. Accessit licentia Pictorum & Poëtarum, qui rudes deceperunt: item ambi-
tio Regum, ac adulatio subditorum, honores Di-
vinos Principibus suis deferentium. Accessit
pseudopolitia Principum, ex religionis mutatione
turbas in regnis timentium. Et ad hæc non na-
tura, sed perverus genius homines induxit.

165. Dices 2. Juxta dicta Ethnici non fuere idololatæ, nisi oretenus, & coluerunt unum DEUM; reliquos autem coluerunt, ut nos colimus SS. Cœlites. Resp. In primis multi verè etiam intèrius Deos coluerunt, & quidem etiam ligneos, vel lapideos. Sic statua Belis apud Danielem putata fuit comedere, & consequenter vivere: item Draco apud eundem: item statuæ aliorum gentium, præsertim quæ ope demonis locutæ sunt, vel aliud prodigium fecerunt: e.g. Palladium Trojanum, serpens Epidaurius: item Vizlibuzli Mexicanorum, cuius ori infundi debebat sanguis occisorum infantium. Attamen negari non potest, quòd multi ex Ethniciis, saltem ex sapientioribus, tantum oretenus fuerint idololatæ; at non propterea minores Deos coluerunt, ut nos colimus Sanctos; nam vel eos non coluerunt, vel coluerunt ut in aliquo genere supremos. Certè plurimi non coluerunt aliquem DEUM, ut decebat verum; nam licet Jovem facerent Deorum supremum, non tamen credebat Monarcham plena potestate præditum; verùm indigentem aliis Diis, quasi regiis Satrapis, nec potentem absque horum ope omnia efficer. Dein aliqui quosdam saltem in aliquo genere credidere supra Jovem, quem voluerunt a Cupidine saepius victum. Magnum insuper est inter nos, ac ipsos discrimen in hoc, quòd ipsi tanquam minores Deos coluerint homines pessimos, passionibus inordinatis subiectos: insuper in eo quòd DEO, etiam supremo, affinxerint prædicata irrationalitas, e. g. necessitatem in agendo, vel limitatam scientiam, & imperfetam potentiam, dum negarunt ei potestatem creandi &c.

166. Ob. 9. Etiam si essent plures Dii, tamen non turbaretur ordo universi: ergo nostra probatio est nulla. prob. ant. Posset dici, quòd omnes essent optimi, ac sapientissimi, adeòque idem semper liberebant. Resp. neg. ant. vel saltem neg. quòd non posset turbari. Vel enim unus prius natura aliud vellet, & determinaret, reliqui autem deberent eam determinationem sequi, & isti essent subditi, certè imperfecti, consequenter nullatenus Dii: vel casu omnes convenirent in idem, & est incredibile, quòd hoc futurum sit semper; cùm casus sit incertus, atque inconstans: sed & hoc ipsum est absurdum de Diis dicere: præterquam quòd etiam sit moraliter impossibile, ut casu semper convenientia duo entia libera ad idem semper volendum in innumerabilibus circumstantiis, præsertim cùm voluntates, quòd sunt potentiores, eò facilius dispergant.

167. Neque ratione sapientia, aut bonitas

tis

tis deberent semper convenire; nam infinitis vicibus esset æquè bonum, ac sapiens aliquid facere, quām omittere, & vicissim. Certè non minus prudenter fecisset DEUS, si non creāset hunc mundum, quām cùm creaverit, ejusque voluntas æquè fuisset bona, atque laudabilis: sicut etiam æqualiter prudenter, & bene fecit non creando alterum mundum, quām si eum creāset. **Imò** sēpe regula honestatis in aliqua actione est ipsa voluntas Divina: nec DEUS tenetur semper facere, quod est optimum in se, seu, ut aliqui loquuntur, materialiter, sed quod est optimum in his circumstantiis, inter quas sāpissimè est ipsa voluntas Divina, & ab hujus beneplacito denominatur res hīc, & nunc optima: ergo sapientia, & bonitas eos non infallibiliter, & necessariò redderet concordes, sed saltem posset universi gubernatio turbari. Dein, stante libertate plurium, possent saltem sibi invicem contradicere, aut se mutuò impedit, consequenter à se invicem penderent, essentque imperfecti. Tandem, si habent eandem semper voluntatem, non est ratio Deos multiplicandi, sicut cùm SS. tres Personæ habeant eundem intellectum, ac voluntatem, sunt unus DEUS. videatur etiam Arriaga de SS. Trinitate disp. 42. n. 43.

168. Dices, posse adstrui aliquam sympathiam inter Deos, ratione cuius semper convenient. Resp. vel hæc tolleret libertatem, & redderet Deos imperfectos: vel non tolleret, & reddeunt priora argumenta. Dices: posset dici, quod quilibet gubernaret distinctum mundum. Resp. in primis, hoc Polytheistas non velle. Dein vel essent omnipotentes, & immenses, vel non? Si secundum; non essent Dii. Si primum; tunc quilibet esset ubique: certè posset semper sibi creare novos ac novos mundos, donec contingat mundum alterius, & dominium etiam ibi exercere tentaret.

Solet etiam hīc agitari quæstio, an inter attributa Divina datur distinctio virtualis, aut formalis ex natura rei: & utraque communiter à nostris negatur, ac purè formalis tantum admittitur. Difficultates objici solitæ, aut facile solvuntur ex auditis in Logica de distinctione inter intellectum, & voluntatem: aut tangunt mysterium SS. Trinitatis: quare, usquedum de eo agamus, quæstionem hanc differimus.

DISPUTATIO II.

De Cognoscibilitate DEI.

169. **E** Gimus hucusque de essentia, existentia, ac aliis perfectionibus Divinis: jam agendum de eaundē cognoscibilitate respectu creaturarum, sive an, & quatenus possit DEUS, ejusque perfectio-nes, cognoscere creaturis; nam quod à seipso perfectissimè seu comprehensivè possit cognosci, nemo dubitat, cùm utique intellectus Divinus sua vi cognoscendi, & ipsa etiam cognitio Divina infinita adæquare possit cognoscibilitatem sui ipsius, seu Divinarum perfectionum secum identificatarum. Non autem hīc quæritur, an DEUS à creato intellectu cognosci possit abstractivè ut Unus (an ratione purè naturali, vel quomodo per fidem cognoscatur DEUS ut Trinus, decidendum est in disputatione de Mysterio SS. Trinitatis,) quod

enim DEUS possit abstractivè cognosci ut Unus cum suis perfectionibus necessariis absolutis, clare inferatur ex discursibus, quibus probavimus, DEUM existere, & infinitè perfectum esse: quæ utique de ipso afferere non possemus, nisi eum abstractivè saltem cognosceremus.

170. Sed hīc quæritur, an possit cognosci DEUS ejusque perfectiones intuitivè, seu per cognitionem intuitivam, quæ etiam *Visio* vocatur, similitudine desumpta à visione oculi corporis; quia sicut ista immediatè tendit in colorem tanquam suum objectum, ita cognitio illa intuitiva immediatè fertur in DEUM, & illum non in alio tanquam *per speculum*, & in *enigmate*, seu similitudine (sicut nunc in hac vita ipsum cognoscimus ex S. Paulo 1. Cor. 13. v. 12.) sed in seipso immediatè cognoscit. Examinanda sunt insuper modus, objectum, & causæ hujus cognitionis, sive an cognitio hæc sit comprehensiva DEI; an omnia prædicata DEI videat; an & quomodo lumen gloriae, species impressa, atque etiam intellectus creatus ad eam concurrat: ita quæ sit

QUÆSTIO Unica.
De Visione DEI, Modo, Objecto
& *Causis ejusdem.*

ARTICULUS I.

An sit possibilis Visio DEI.

171. **D** Ico 1. Defacto datur, adeoque possibilis est visio DEI intuitiva. Conclusio est de fide contra aliquos Armenos, qui afferuerunt, non videri etiam à Beatis, ipsam in se essentiam Divinam, sed tantum lucem quandam, aut claritatem, ab ea derivatam: quem errorem postea etiam Petrus Abailardus, & Almaricus amplexi sunt teste Alphonso à Castro de heresis l. 3. v. Beatitudo. heresi 1. Prob. concl. Math. 5. v. 8. dicitur: Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Et 18. v. 10. Angeli eorum in celis semper vident faciem Patris mei. Item 1. Cor. 13. v. 12. dicuntur homines visuri DEUM facie ad faciem, & 1. Joan. 3. v. 2. visuri DEUM sicuti est. Idem definitum est à Florentino in Decreto seu lите: *is sanctæ unionis non longè à fine*, ubi dicitur, animas fine reatu mortuas, vel ab hoc in purgatorio emundatas, *in celum mox recipi*, & intueri clare ipsum DEUM trinum & unum.

172. Quibus verbis nota etiam dici, animas labis puras non debere expectare diem judicij, sed mox ad visionem DEI admitti, contra quām sensit Joannes XXII. tanquam Doctor privatus, non ut Pontifex; nam in articulo mortis expresse afferuit, se nihil voluisse decidere, sensimque suum Ecclesiæ judicio subjecere: de qua re Bellarminus l. 4. de Rom. Pont. c. 14. quam veritatem Tridentinum quoque Seff. 25. in Decreto de invocatione Sanctorum supponit, & docet, dum ait, Santos, una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus DEO offerre, eosdemque aeternā felicitate in celo fruentes invocandos esse. Eandem veritatem apertissimè definit Benedictus XI. dictus XII. Successor immediatus Joannis XXII. in sua Decretali, quam de verbo ad verbum refert Alphonsus à Castro de heres. l. 3. v. Beatitudo. heresi. ubi